

13. Заходи щодо виконання у 2005 році Плану дій Україна – ЄС розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=117-2005-%F0>.
14. Европейский Союз: факты и комментарии. Выпуск 1-62 [Электронный ресурс] / Под ред. О.В. Буторина, В.В. Журкин, О.Ю. Потемкина и др.
15. Ю.А. Борко. – М.: Институт Европы РАН, Ассоциация европейских исследований.–Режим доступу: <http://www.edc.aes.ru/site/ru/union/archive.html>
16. Пирожков С. Проблеми реалізації транзитного потенціалу України в контексті розширення ЄС і формування ЄЄП / С.Пирожков, Д.Прейгер, І.Малярчук // Економіка України. – 2005. – № 3. – С. 4–19.

УДК 2-64:[271.2+28]

Т.Шамсутдинова-Лебедюк

МІЖКОНФЕСІЙНИЙ ДІАЛОГ ПРАВОСЛАВ'Я ТА ІСЛАМУ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена розкриттю питання необхідності діалогу між православ'ям та ісламом і їх співіснування на теренах України. Особлива увага приділяється аналізу фундаментальних віроповчальних цінностей цих релігій як основи діалогу на доктринальному рівні, а також його практичне втілення через обмін інформації, проведення зустрічей, спільні дії та акції.

Ключові слова: православ'я, іслам, релігійно-духовне відродження, міжконфесійний діалог, «суперекumenізм».

Статья посвящена раскрытию вопроса о необходимости диалога между православием и исламом, их сосуществования на территории Украины. Особое внимание уделяется анализу фундаментальных вероучительных ценностей этих религий в качестве основы диалога на доктринальном уровне, а также его практическое воплощение через обмен информации, проведения встреч, совместные действия и действий.

Ключевые слова: православие, ислам, религиозно-духовное возрождение, межконфессиональный диалог, «суперекumenізм».

The article is dedicated to the need of dialogue between Orthodoxy and Islam and their coexistence in Ukraine. Particular attention is paid to the analysis of the fundamental values creed these religions as the basis of dialogue on doctrinal level, as well as its practical implementation through the exchange of information, meetings, joint actions.

Key words: Orthodoxy, Islam, the religious and spiritual revival, interfaith dialogue, «superoecumenicity».

Сьогодні іслам є однією з найбільш динамічних релігій, кількість прихильників якої постійно збільшується і на сьогодні перевищує мільярд. Перед європейськими народами і країнами у ХХІ столітті постало завдання налагодження співжиття з мусульманами. «Історія розбудила іслам до активного входження в світовий суспільний процес. Він, як релігія, вже вийшов за межі своїх країн. Поширюючись по країнах Європи, іслам стає елементом не лише релігійного, а загалом і духовного життя. При цьому він заявляє про себе як релігія, що вимагає поваги». [5] Мусульманський світ стає важливим політичним й економічним, міжнародним фактором для сучасної цивілізації. Окрім того, в умовах глобалізації контакти між християнським та мусульманським світами набули ще більш інтенсивного характеру. Для них характерним стало так зване «взаємопроникнення», коли християни в силу різних обставин (бізнес, робота, заміжжя тощо) опиняються на постійному місці проживання в мусульманських країнах, у той час як мусульмани, переважно шукаючи кращих умов життя, полишають свої рідні землі й опиняються в багатих країнах Західної Європи й Північної Америки. Разом з тим, сьогодні, військові конфлікти в ряді мусульманських країн породили потужну хвилю біженців до країн Західної Європи.

Цей процес не оминув і Україну, де мусульманська спільнота стає чимраз активнішою, відбувається її швидка інтеграція в українське суспільство, адже тут мешкає понад мільйон прихильників ісламу. Вона нині стала другою за чисельністю після християн.

Процес релігійно-духовного відродження, що розпочався у 90-х роках ХХ ст. у мусульманському середовищі України,

інтенсивно триває дотепер, показуючи стабільно високу динаміку збільшення та поширення adeptів ісламу. Це відбувається в рамках національно-культурного піднесення у період незалежності України і є складовою частиною духовно-етнічних процесів нашої держави. У цих умовах постає проблема інтеграції віруючих-мусульман у загальнонаціональний український контекст та взаємодія їх з представниками інших конфесій. Характерною рисою входження ісламу в конфесійну структуру України є те, що цей процес відбувається толерантно, адже протягом кінця ХХ поч. ХХІ ст. не відбувалося жодного серйозного конфлікту на виключно релігійному ґрунті. З огляду на це, можна відмітити, що сьогодні на території України іслам співіснує з християнською культурою, яка притаманна українському народу, а також, він може сприяти побудові сучасної демократичної правової держави.

Історично так склалося, що Україна була межовою державою між європейським, здебільшого християнським, і мусульманським світами, тому налагодження стосунків між представниками даних релігій є надважливим. Так, муфтії Духовного управління мусульман України «Умма» Саїд Ісмаїлов підкреслив: «Україні випала особлива доля: наша країна знаходиться на перехресті мусульманського та християнського світів, де зустрілися Схід і Захід, де християнська Європа та мусульманський Схід в країні дуже вдало поєдналися у традиціях, культурі, мові та історії, і це досягнення чудове» [6].

Питання мирного співіснування православних і мусульман є надзвичайно важливим, і саме цьому має сприяти діалог між представниками даних конфесій. Так, український релігієзнавець О.Саган зазначає, що «Зважаючи на гостре міжконфесійне протистояння, яке спостерігається сьогодні у світі між ісламом та іншими релігійними напрямками, вважаємо вивчення шляхів можливого встановлення і практичного сприяння релігійному діалогу між православ'ям та ісламом одним із пріоритетних для українського релігієзнавства» [5, с. 197]. Саме діалог має стати тією силою, що сприятиме подоланню помилкових упереджень між мусульманами і православними, дасть можливість поглибити

пізнання та навчить чути один одного. З огляду на це, завдяки діалогу можна навчатися толерантності та спільного співжиття у демократичному суспільстві. Як вірно зауважує український релігієзнавець М.Кирюшко: «Разом легше буде розв'язувати складні питання, що їх пропонує життя: що робити з тероризмом, часто пов'язаним із мусульманським середовищем; як ставитися до глобалізації, до демократії, до можливості вільного релігійного вибору особи (зокрема переходу з ісламу до іншої віри); чи узгоджується шариат зі світськими демократичними законами тощо» [3, с. 189].

Разом з тим, необхідно зважати, що послідовники цих релігій погано поінформовані один про одного. Так, мусульмани часто стикаються з тим, що європейський світ (зокрема й християни) має обмаль точних знань про іслам. Суть ісламу на Заході часто перекручується, а мас-медіа зображують тут мусульман або карикатурно (Шарлі ебдо), або надмірно агресивними. Засоби масової інформації часто дискредитують положення ісламу: чи то поняття шариату, який подається виключно як система обмеження людських прав, чи то джихаду, що його зазвичай тлумачать виключно як війну проти «невірних», чи то відносини чоловіка й жінки, які сприймається як «ненормальні» і «нецивілізовані», як «суцільний ланцюг насильств перших над останніми» тощо. Тому сьогодні мусульмани чекають від християнського оточення кращого розуміння. Однак і у мусульманському світі є чимало людей, які не розуміють фундаментальних основ демократії, прав людини, ідею рівності чоловіків та жінок, сприймаючи їх як відхилення від шариату, як заперечення тих норм життя, до яких вони звикли. «Тільки досконало *розуміючи* один одного, можна навчитися *жити* разом. Ліквідовуючи хибні уявлення, ми об'єднуємо суспільство, вчимося жити в *одному домі*, а не просто поруч. Жити поруч, не помічаючи один одного, вже нікому не вдасться. Крім того, навчаючись розуміти іншого, бачити його таким, як він бачить сам себе, ми вчимося при цьому краще розуміти і самих себе» [3, с. 189].

Таким чином, для здійснення конструктивного діалогу необхідно, перш за все, виявити спільні духовні цінності для християн та мусульман. Окрім того, потрібно виходити також,

що «в ісламському вченні закладений великий моральний потенціал, який збігається із ідеалом православного віруючого за своєю суттю – беззастережне служіння Богу. А тому у православно-ісламських відносинах існує значний змістовний базис, який не лише робить можливим діалог обох релігій, але й ставить іслам на дуже близькі позиції саме до православ'я. Принаймні прямих антихристиянських випадів, як це поширено в іудейському Талмуді, в ісламі немає. Це можна назвати «суперекуменізмом» [4, с. 199]. (Суперекуменізм – це особливий релігійний рух, головною метою якого є створення єдиного цілого з усіх існуючих у світі конфесій).

Православно-мусульманський діалог може охоплювати доволі широкий спектр проблем.

Наприклад, на доктринальному рівні, міжконфесійний діалог повинен базуватися на тих вихідних позиціях, що - і мусульмани, і православні вірять в єдиного Бога, живого і суцього, милосердного і всемогутнього, в Його духовне воїнство, у вічне життя, яке буде після смерті й воскресіння. Мусульмани в принципі цілком погодяться зі словами св. апостола Павла до атеянів: «Бог, що створив світ і все, що в ньому, бувши Господом неба і землі, проживає не в храмах, рукою збудованих, і Він не вимагає служіння рук людських, ніби в чомусь Він мав би потребу, бо Сам дає всім і життя, і дихання, і все» (Дн. 17, 24-25).

Християнське і мусульманське віровчення виходять з положення, що Бог єдиний, живий і суцйий. Так, у християнській Символі віри сказано: «Вірую в Єдиного Бога, Отця, Вседержителя, Творця неба і землі...»; а у Біблії: «Господь, Бог наш – Господь один!» (Втор. 6:4); «Один Господь, одна віра, одне хрещення» (Еф. 4:5-6) та ін. В ісламі шахада проголошує: «Немає Бога, окрім Аллаха і Мухаммад пророк його». Обидві релігії констатують, що Бог – Творець Неба і Землі (1; Бут. 1:1, 2; 2:159).

Обидві релігії стверджують, що Бог послав на Землю пророків і передав через них своє Об'явлення (Священні книги). Лише визнання людиною цього Об'явлення і прийняття його як імператив власної поведінки є «праведним» шляхом, що веде до безсмертя.

В Корані неодноразово зустрічаються імена і події, які описані в Біблії: це і імена пророків, події із життя старозавітних народів. Пророк Мухаммад високо оцінював Біблію і посилався на неї як на авторитетне джерело: « О ті, котрі повірили! Віруйте в Аллаха, Його Посланця і Писання, яке Він послав Своєму Посланцю, и Писання, яке Він послав раніше» (2; 4:136). В іншому місці: «Скажи: «О люди Писання! Ви не будете йти прямим шляхом, допоки не станете керуватися Тауратом (Торою), Інджилом (Євангелієм) і тим, що послано вам від вашого Господа» (2; 5:48-52). Пророк Мухаммад твердо вірив, що Старий Завіт і Євангелія Нового Завіту є справжнім Словом Божим. Але він також твердо вважав, що іудейсько-християнське Святе Письмо є свідченням істинності написаного в Корані.

Іслам та православ'я мають також і спільний «авраамічний корінь» віри, адже Хаджар (Агар), дружина Ібрахіма (Авраама) народила сина Ізмаїла, який є прабадьком мусульман.

Так, Господь, промовляючи до Авраама, каже, що Він буде Богом для нього і його нащадків (Бут 17:7). Отже, сини Ісаака та Ісмаїла будуть синами Бога. І далі читаємо: «А щодо Ісмаїла, Я послухав тебе: Ось Я поблагословлю його, і вчиню його плідним, і дуже-дуже розмножу його» (Бут. 17:20). Це теж вказує на божественне походження ісламу, а, отже, Мухаммад - посланець Бога. Втім, за Кораном, Ібрахим (Авраам) не був ні юдеєм, ні християнином, а мусульманином (2, 3:67). На честь спасіння Богом Ібрахимового сина (вважають, що Ізмаїла) встановлено велике свято мусульман Курбан-Байрам.

Як бачимо, на доктринальному рівні існує фундаментальна спільність основних віроповчальних цінностей, що проповідуються православ'ям та ісламом. А тому існує основа для систематичного діалогу цих релігій.

Діалог також передбачає постійний процес багаторівневого спілкування, обміну інформацією, проведення зустрічей, а також він повинен мати своє продовження і у спільних діях та акціях мусульман і православних, особливо це є надзвичайно актуальним перед викликами сьогодення. Так, яскравим прикладом співпраці православних громад Київського Патріархату та мусульман у окупованому Криму є те, що

кримські татари навіть заявили, що нададуть мечеті для молитви християнським громадам, якщо буде потреба.

Важливе значення у порозумінні між православними та мусульманами має проведення Круглих столів, міжрелігійних зустрічей у яких беруть участь провідні вчені, церковні та громадські діячі.

Так, у Львові 10 грудня 2014 року відбувся Міжрелігійний круглий стіл присвячений християнсько-ісламському діалогу та кримським татарам. Виступаючи на ньому, владика Димитрій (Рудюк) митрополит Львівський і Сокальський УПЦ КП відзначив: «Під цим діалогом дуже часто розуміють політичний, економічний, соціокультурний, традиційний і релігійний характер. Діалог у спектрі цих стосунків між мусульманською і християнською цивілізаціями існував завжди, але тільки у 20 столітті цей спектр вибудував взаєморозуміння і повагу один до одного... Тому ми й надалі повинні продовжувати соціокультурний і релігійний діалог між християнами й мусульманами в Україні, особливо тут на Львівщині, куди вже приїхали і приїжджають кримські татари. Якщо ми частіше будемо зустрічатися і спілкуватися, то вирішимо всі проблеми і знайдемо порозуміння. Наша біда в тому, що ми не знаємо одне одного. А без цього нам дуже важко скласти собі уяву про спільноту мусульман в Україні. І хоч ми й різні, але нас об'єднує прагнення єдності в Україні і боротьба за її незалежність» [6]. «Кінцевою метою християнсько-мусульманського діалогу завжди було питання спасіння» – переконаний митрополит [6].

25 лютого 2015 року в Українському католицькому університеті відбувся також Круглий стіл «Актуальні питання християнсько-мусульманського діалогу в Україні: львівський аспект». Його метою є сприяння встановленню конструктивного діалогу між представниками общини кримли (корінний народ Криму) та львівською громадою задля кращого взаєморозуміння й полегшення адаптації та інтеграції переселенців-кримців. Основним посилом було: «Україна – територія, яка поєднала мусульман та християн».

В результаті діалогу започатковується симфонія спільних дій, спрямованих на утвердження миру, захисту прав та гідності

людини. Як зауважив голова мусульманської кримсько-татарської релігійної спільноти «Іхсан» Ернест Абкелямов: «Потрібно консолідуватися, бачити один в одному українця, друга, брата. Ми є одна українська спільнота, яка нещодавно народилася. Ми будемо нашу нову Україну, захищаємо її, ми всі є новою українською нацією» [6].

Таким чином, хоча православ'я та іслам є різними релігійними системами, проте спільноти, що їх сповідують нерозривно пов'язані життям. Православ'я й іслам і надалі залишатимуться самими собою; принципові розходження між ними збережуться. Діалог не змінюватиме релігій, але він навчатиме його учасників нового ставлення до один одного. Адже цим релігіям нині нічого ділити перед загрозою викликів сучасного світу.

Джерела та література

1. Біблія. Книги Священного Писання Старого та Нового Завіту. Пер. Патріарха Філарета (Денисенка). – К.: Видання Київської Патріархії Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2004. – 1416 с.
2. Коран. Перевод смыслов и комментарии Иман Валерии Пороховой. – М., 2004. – 800 с.
3. Кирюшко М. Мусульmano-християнський діалог – потреба часу і фактор стабільності / М.Кирюшко //Актуальні питання соціально значущої діяльності церков і релігійних організацій в Україні: Збірник матеріалів за заг. ред. В.Бондаренка, А.Колодного. – К., 2004. – С. 186–196.
4. Колодний А.М. Іслам в його українському контексті: історія і сьогодення / А.М. Колодний // Українське релігієзнавство. Бюлетень Української Асоціації релігієзнавців і Відділення релігієзнавства Інституту філософії НАН України. – К., 2004. – № 3-4. – С. 5–10.
5. Саган О.Н. Православ'я й іслам: до проблеми богословського діалогу / О.Н. Саган // Українське релігієзнавство. Бюлетень Української Асоціації релігієзнавців і Відділення релігієзнавства Інституту філософії НАН України. – К., 2004. – № 3-4. – С. 196–202.

6. Матеріали Міжрелігійного круглого стола, присвяченого християнсько-ісламському діалогу та кримським татарам. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecumenicalstudies.org>

УДК 343.982.34

В.Юзик

ДАКТИЛОСКОПІЯ – ЦЕ ТОЧНА НАУКА, ЯКА НІКОЛИ НЕ ПОМИЛЯЄТЬСЯ

У статті висвітлено значення дактилоскопії як науки. Висвітлені завдання кримінальної реєстрації та показано особливості дактилоскопічної експертизи в Україні.

Ключові слова: *Дактилоскопія, дактилоскопічна експертиза, кримінальна реєстрація.*

В статті показано значення дактилоскопії як науки. Раскрыты задания криминальной регистрации и особенности дактилоскопической экспертизы на Украине.

Ключевые слова: *Дактилоскопия, дактилоскопическая экспертиза, криминальная регистрация.*

The article highlights the value of fingerprinting as a science. Shows the tasks of criminal registration and Features fingerprint expert in Ukraine.

For a full and comprehensive prevention of crimes, their investigation and is of great importance information about the crime and the persons involved in it. One of the important sources of information necessary for investigations is forensic accounting, which is implemented by the bodies of internal Affairs of Ukraine.

Criminal registration means registration of information, which is used only in the investigative, investigative and penitentiary practices. Therefore, the criminal check is concentrated in the Ministry of internal Affairs and Prosecutor's office. Forensic information may be stored in data banks that exist in institutions, clinics, hospitals, military enlistment offices, departments of social protection of the population, sports organizations.

Methods of criminal registration and forensic accounting is description, photographing, fingerprinting, collecting, and forms of